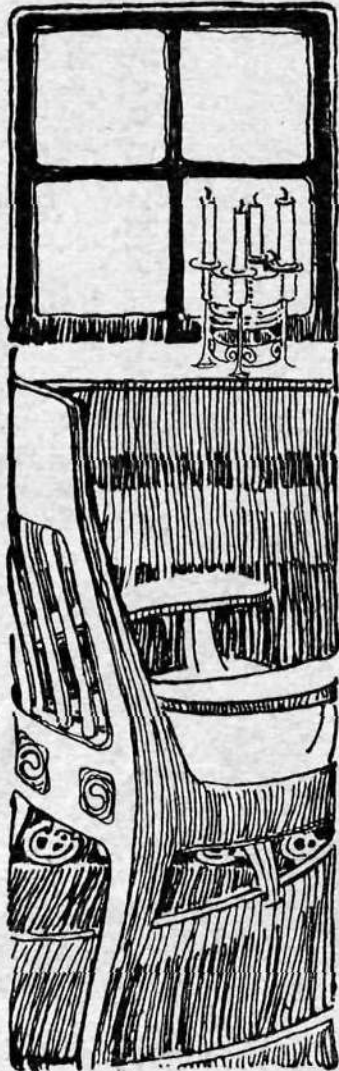

KOTITAIDE

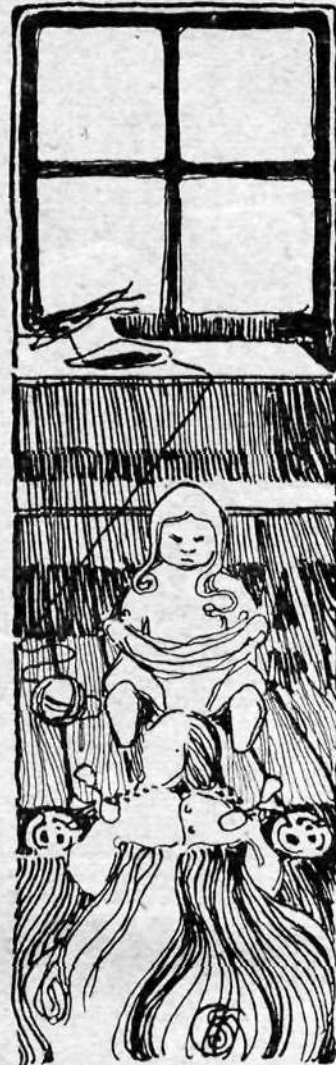
HUONESISUSTUKSIA
 RAKENNUSTAIDETTA
 MAALAUSTA JA KUVAN-
 * * * VEISTOA * * *
 TAIDETEOLLISUUTTA

6:s vuosikerta
 I * * * * 1907.

PÄÄTOIMITTAJA:
 VILHO PENTTILÄ.

Apuna:
 JALMARI KEKKONEN
 ym. ym.

Toimituspaikka: Vladimirink. 7.
 Auki 10-3. * Puhelin 644. * Posti-
 osoite: Suomen Teollisuuslehden
 KOTITAIDE. * Tilaushinta 9
 markkaa. * Ilmestyy 12 numeroa
 vuodessa vähintään 35 kuvallitteen
 seuraamana.

KOTITAIDE I:SEN SISÄLLYS: KIRJOITUKSIA: LASTEN TAIDE, I. LEIKEISTÄ JA LEIKKIKALUISTA. — HUONEKALUKUVIA TEOLLISUUSNÄYTTELYSTÄ ATENEUMISSA V. 1906. V. P. — MAALAIKAKENNUSTEN PARANNUSYRITYKSIÄ SAKSASSA. — ERÄITÄ YLEISIÄ SEIKKOJA KAUPPAHALLIEN TALOUDELLISTA PUOLTA MÄÄRÄTTÄESSÄ JA NIITÄ RAKENNETTAESSA. — SUOMEN RAKENNUSMESTARILIITON HELSINGIN HAARASASTO. — UUTTA RAKENNUSAINETTA.

KUVIA: LEIKKIKALUJA, ELÄINTYYPEJÄ (6 KYNÄPIIRROSTA), OTTO NYLUND. — HUONEKALUKUVIA: KORTUOLIA V. v. WRIGHTIN LIIKKEESTÄ, TUOLIA JA KOKONAISIA KALUSTOJA ELIEL SAARISEN, G. STRENGELLIN JA JOHN ERICSSONIN PIIRUSTUSTEN MUKAAN (6 KUVAA) JOHN ERICSSONIN LIIKKEESTÄ, N. BOMANIN HÖYRYPUUSEPPÄTEHTAAN VALMISTAMA KALUSTO TURUSTA (PIIRT. FRITIOF BOMAN); SUOMEN PUUSEPPÄIN KAUPPA- JA TEOLLISUUSOSAKEYHTIÖN KALUSTO JA HIETALAHDEN PUUSEPPÄTEHTAAN TEOKSISTA 2 KUVAA. — MAALAIKAKENNUSTEN PARANNUSYRITYKSISTÄ SAKSASSA, 16 KUVARYHMÄÄ.

KUVALIITTEITÄ: ISÄNNÄNHUONEEN KALUSTO (2 LIITEKUVAA). VALTER JUNG.

Hietalahden Osakeyhtiö Höyläys-, Puuseppä- & Huonekalu- tehdas, Verhoilu- & Koristetyöpajat.

Helsingissä, Hietalahdenrannan ja Nuoranpunojankadun kulmauksessa, Puh. 48. Huonekalunäyttely Nuoranpunojankadun 1 & 2:ssa.

KARL SLOTTE, Stukkaus- ja Maalarinliike

Sähköos.: Slottes
Puhelin 3910 - -

Kalkkimaalausta -	Erityisala:	Lyijylasimo - - - -		
			Italialainen stukkaus	Lasinsyövytystä - - -
			Al' Fresco-Sgrafito -	Kylttimaalausta - - -
Korkokuvamaalausta y. m.	Al' Secco - - - - -			
Koristelua - - -				

SÖRNÄISTEN HALKO- JA PUUTAVARALIIKE O. Y.

tehdas, Konttori ja Varasto FREDRIKSBERGINKADUN 13-15. Puhelin 270.

MYYPPI: Höylättyjä ja Höyläämättömiä sekä höyrykuivia lankkuja, lautoja, listoja y. m., y. m.

VALMISTAA: Karmia, ovia, ikkunoita, konttori ja myymälä-huoneustojen sisustuksia, toimittaa korjauksia rakennuslalla kokeneen rakennusmestarin johdolla sekä yleensä kaikkia puuteollisuuslalle kuuluvia töitä.

MYYPPI: Polttopuita, halkoja kokonaisina, sahattuna ja pilkottuna sekä kotinajettuna.

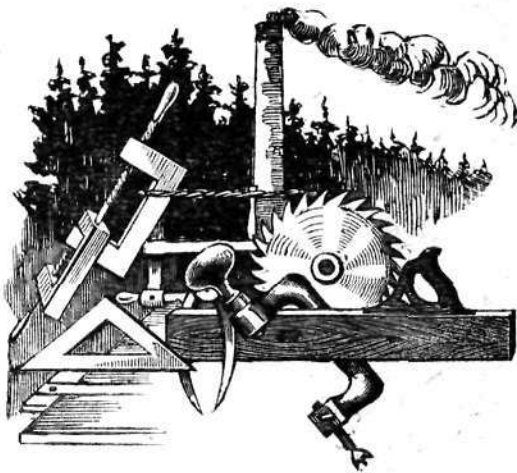
VARASTO: Hylkylautoja, lankunpintoja, hirsii, vasaaja ja piiruja.

Kaikki nykyajan halvimpiin hintoihin

HELSINGIN PUUSEPPÄTEHDAS

Lastenkotok. 5 OSAKEYHTIÖ - Helsingissä -

Sähköosoite:
Puuseppä
Puhelin 13 55

Valmistaa
**Huonekaluja,
Konttorin-,
Kirkkojen-,
Puotien- y m
sisustuksia.**

Ikkunoita, Ovia, Parkettilattioita sekä kaikkia puu- ja nikkari-
alalle kuuluvia töitä.

Urkuharmooneja

KOULUJA, KOTEJA ja RUKOUSHUONEITA var-
ten saadaan edullisimmin

J. HIRVELÄN Harmoonitehtaasta
Tampereella

HUOM! Yli tuhat kappaletta jo valmistettu
ja myyty. Yli 20 vuoden kokemus. Parhaat puolto-
lauseet. Palkitut koti- ja ulkomaan näyttelyissä.

Kuvallinen hintaluettelo lähetetään pyydettyessä
ilmaiseksi.

JULIUS TALLBERG.

VARASTO UUDENAIKAISIA HUONEKALUHELOJA

KULLATTUA KUPARIA, MESSINKIÄ, NIKKELIÄ Y. M.

ERI MALLEJA PIIRUSTUSTEN MUKAAN TOIMITETAAN MITÄ PIKIMMIN
TEHTAALTA

ERILAATUISIA HUONEKALULUKKOJA

ROKKALAN HYVÄKSI TUNNETTUA PEILILASIA MAA-
RÄTYISSÄ SUURUUKSISSA SUORAAN TEHTAALTA

Öljyjen ja Konetarpeiden sisääntuontiliike

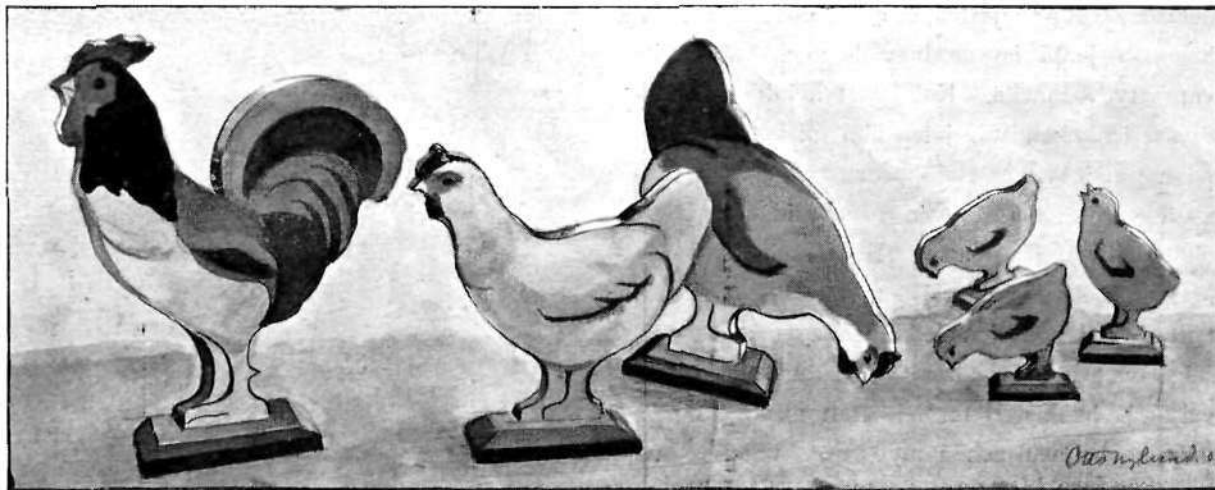
Westerlund & C:o

Telef. 11 17 — HELSINKI — Telef. 11 17

Parhaimpia Kone-, Sylinteri- y. m. öljyjä. — Konsisteerirasvaa,
Vaseliiniä, Tärpättiä, Pakninkia, Konehihnoja, Trasselia, Nuo-
-raa, Presenninkiä -

- Ulkolaisia puulajeja, liimaa -
- armatuureja, ruiskuja y. m.

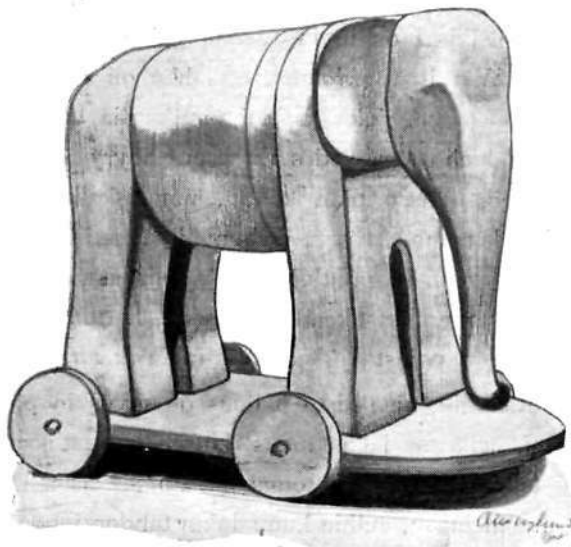
LASTEN TAIDE.

I. LEIKEISTÄ JA LEIKKIKALUISTA.

Pienen lapsen koko elämä on leikkiä, hänen koko kehityksensä täyttyy leikkimällä ja leikin kautta, ja lapsi, joka ei leiki, on joko ruumiillisesti tai henkisesti sairas. Leikki on lapsen kutsumus, se se hänen elämänsä sisällyksen muodostaa, se on hänen liikkumis- ja työskentelyhalunsa, hänen voimantuntemisensa ja henkisten kykyjensä tärkein ilmennysmuoto. Näin on leikki ensimmäinen ja tärkein kasvattamiskeino, ja kasvattajan tehtävänä on lapselle hankkia sellaisia leikkejä mitkä hänen luontoansa vastaavat. Mutta varokoon kasvattaja ajattelemattomasti vaikuttamasta lapsen leikkimaailmaan, sillä lapsi on itsenäinen ja luova leikkiessään; siinä hänen mielikuvituksensa ja runollinen muodostelukykynsä kehittyvät, mitkä ovat täysinikäisen kykyihin verraten paljon suuremmat, sillä lapsi luo leikkiessään aivan kuin taiteilija työssään. Pieni poikanen näkee hiekkatalossaan komean linnan muureineen, porttineen, hän marssittaa puupalikoitaan kuni kir-

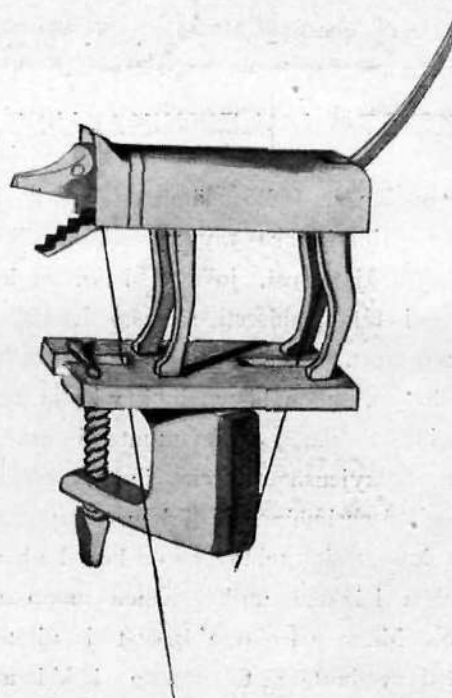
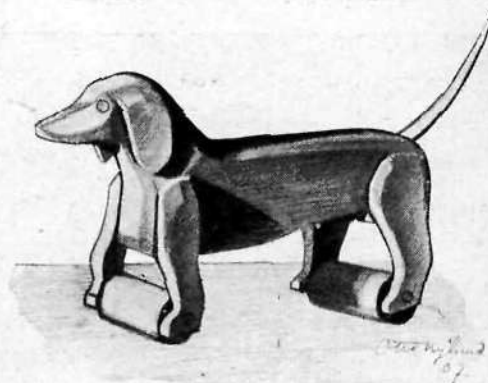
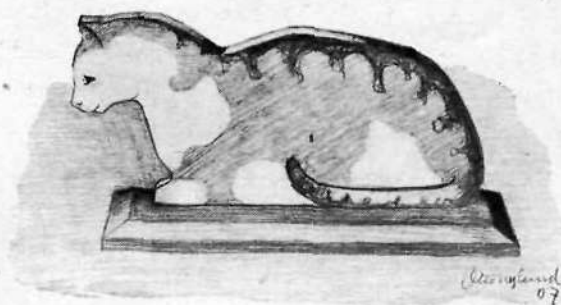
javia sotamiehiä, hän itse pitää itseään höyrylaivana tai höyryveturina, aina sen mukaan mitä vaikutelmia hän on ympärillään olevasta todellisuudesta saanut. Pieni tyttönen kietoo puukappaleen tilkkusiin ja näkee siinä nukan, mihin hän oman sielunsa tunteensa ja tahtonsa soveluttaa; prinsessa tai kerjäläistyttö se voi hänelle olla ja maailman kaikki ihanuudet eivät ole hänestä minkään verosia tämän hänen fantasia-

luomansa rinnalla. Emmekö ole oikeutettu sanomaan, että hänen mielikuvituksensa on suurempi kuin runoilijan tai taiteilijan jotka ovat paikan ja ajan, muodon ja aineen lakeihin sidotut?

Edellä sanotusta johtuu tärkeitä sääntöjä, jotka koskevat niiden leikkikappalten laatua, jotka lapselle annetaan. *Yksinkertaisin on paras*: Minkä taiteellisemmin ja pettävämmin samantyyppiseksi kuin todellinen kappale leikkikaluna on tehty, sen arvottomampi se on, sillä minkä täydellisemmin se ajottua esinettä esittää, sen vähemmän jääpi lapsen luovalle mielikuvitukselle varaa työskennellä. Kalliista taitehikkaasti tehdyistä leikkikalusta, joita niin mielellään kauppaan päästetään, on siis suorastaan jossain mielessä varoitettava, ainakin on niiden suhteen oltava hyvin varovaisia. Sitä vastoin nykyajan harrastukset yksinkertaisten, mutta kumminkin taiteellisesti tehtyjen leikkikalujen aikaansaamiseksi ovat sangen tärkeitä kasvatukselle. Terveistä ja henkisesti turmeltumattomasta lapsesta voimme helposti tehdä myös sen huomion, että he pitävät kömpelöitä leikkikaluja taiteellisesti tehtyjä nukkeja, eläimiä ja rautateitä parempina, joita heidän sitäpaitsi on mitä piinallisimman varovasti pideltävä, ne kun ovat niin kalliita. »Lapsen tulee» saada leikkikalujansa myöskin rikkoa, ei suorastaan rikkomishalusta, vaan uteliaan tutkimishalunsa tyydyttämiseksi, päästäkseen asioista perille, joita hän ei vielä ymmärrä. Leikkimisvietissä ja lapsellisissa hommissa ilmenevät ensimmäiset tutkija- ja keksijähengen jäljet! Runoilijalla on aivan oikein sanoessaan, että lapsen leikissä on usein syvempi ajatus, ja kun James Watt'ista kerrotaan, että hän oli haaveksiva poikanen, joka saattoi tuntikausia tarkata kuinka kiehuva vedestä nouseva höyry nosteli kalkutellen teekattilan kantta, niin uskallamme mekin lastemme töissä ja hommissa usein huomata samanlaisia tutkijähengen piirteitä, vaikkeipä luonnollisestikaan jokaisesta ajattelevasti leikkivästä pojasta James Wattia tulekaan.

Leikkikalujen liika paljous on myöskin pahaksi, sillä se jakaa liiaksi lapsen harrastukset ja tekee hänet haluttomaksi samoilla esineillä hommailemaan, mihin kumminkin tahdon johdon

mukaisuuden kasvatusta ja koko luonteen muodostus perustuu. Tästä syystä on äärettömän tärkeää antaa lapsen käsiin vain sellaisia leikkikaluja, jotka velvottavat hänet tarkasti niitä tutkimaan ja huolellisesti käsittelemään, jotenka kyllästyminen estyy.

* * *

Kuvamme tässä näyttävät muutamia leikkikaluja, eläintyyppejä, joissa uudemmat vaatumukset leikkikaluluomiin on huomioon otettu. Ne ovat taiteilija Otto Nylundin piirtämiä ja hänen työpajassaan Uudessa Kaarlepyyssä valmistettuja. Täällä Helsingissä tulee niitä olemaan saatavana K. F. Winterin leikkikalukaupassa kevätpuolella.

Viime jouluksi oli neiti Sally Häggman toimeenpannut viehättävän leikkikalubasaarin Finlandian huoneustossa Catanin talossa. Siellä myytävänä olleet leikkikalut olivat pääasiassa ulkomaalaisten mallien mukaan tehtyjä, kylläkin siltä viehättäviä, taiteilijain luomia.

Olemme ennen Kotitaiteessa *) julkaisseet kuvia näistä samoista esineistä, joten emme nyt katso tarpeelliseksi painattaa niistä kuvia. Basaari saavutti ansaittua huomiota ja näitten uusien leikkikalujen kysyntä oli suuri.

N:ti H. on nyt hankkinut piirustuksia uusiin kokoelmiin suomalaisilta taiteilijoilta ja arkkitehteiltä. Ensi jouluksi on aikomus saada toimeen entistä ehompi basaari, jossa kotimaiset leikkikaluluomukset ovat pääasiana ja hinnat tulisivat entisiä paljon alemmiksi.

HUONEKALUJA TEOLLISUUSNÄYTTELYSTÄ ATENEUMISSA V. 1906.

Suomen Teollisuuslehden ensi numerossa on tehty selkoa viime syksynä toimeenpannusta teollisuusnäyttelystä yleensä. Olemme nyt Kotitaiteeseen ottaneet kuvia sen huonekaluosastosta. Lausumme tässä niitten johdosta muuttaman sanan.

*) Kotitaide VI. 1905.

Juuri-huonekaluteollisuus on meillä pysynyt perin takaperoisella kannalla muotoihinsa nähden. Kun ulkomailla tapahtui huonekalujen muodossa yleinen mullistus liki vuosikymmen sitte, alkoi sen seuraukset pian näkyä meilläkin. Monimutkaiset, kymmenkiemuraiset hävisivät ja yksinkertaiset, suora- ja sileäpiirteiset, tarkoitukseenmukaisemmat astuivat sijaan. Mutta tämä ei koskenut vaan täyspuisia esineitä. N. k. koriteli juurikalut seurasivat kohta perässä. Niinpä alkoi ulkomaisissa aikakirjoissa näkyä kuvia kokonaan uusmuotoisista korikalusta. *) Meillä vaan ei elon merkit tässä suhteessa ottaneet ilmetäkseen. Vanhat kuolleet muodot näki vaan täydellisesti jäljellä ja näkee vielä yleisesti tänäkin päivänä, jotain poikkeusta lukuun ottamatta.

Oli sen vuoksi perin ilahuttavaa että meidän varsinainen korihuonekalutehtailijamme V. v. Wright oli asettanut näyttelyyn parisen uusmuotoista korituolia, mitkä näemme allaolevassa kuvassa. **) Toivomme vaan että näin alotettua työtä uuteen terveempään suuntaan jatkettaisi täydellä voimalla.

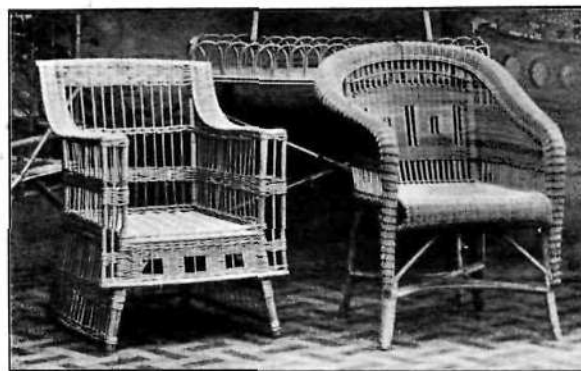
Huonekaluja on meillä ollut näytteillä aina oppilastöitten näyttelyissä. Mainitsimme oppilastöitten näyttelyt siitä syystä kun tämä teollisuusnäyttely on pinnalta katsottuna ollut hyvin niitä muistuttava. Huonekalutehtailija John Ericsson on niissä aina vetänyt huomiotamme puoleensa syystä että hän on eniten pysynyt aikansa tasalla mitä muoto-uutuuksiin tulee. Mitään ala-arvoista emme ole hänen tuotteistaan koskaan tässä suhteessa tavanneet, jommoista kyllä on muitten valmisteissa monastikin saatanut olla. Nytkin löydämme John Ericssonin teoksissa paljon kaunista. Erotus vaan on nyt siinä ettei hra Ericsson enää ole niin yksinään kuin ennen, vaan on hänellä täysväkiset kilpailijat, jommoisena on tällä kertaa erittäinkin N. Bomanin liike Turusta mainittava.

Toivomuksemme on että tämä näyttely olisi osaltaan ollut valtavana kehottimena tehtailijollemme hankkimaan täysarvoisia malleja ja piirustuksia huonekalustoja varten kotitaiteemme kohottamiseksi.

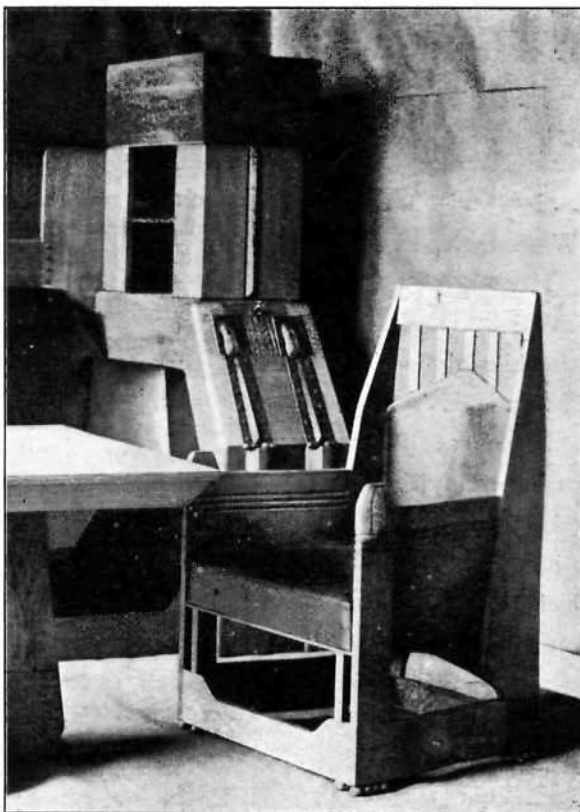
V. P.

*) Kotitaiteessa olemme aikasemmin myöskin julkaisseet kuvia niistä, esim. Kotitaide V. 1905.

**) Suomen teollisuuskaupassa on tosin myöskin näkynyt uusmuotoisia korituolia näytteillä, mutta ne ovat olleet ulkomaalaista työtä.

Korituolia V. v. Wrightin tehtaasta.

Arkkitehti Eiel Saarinen

John' Ericssonin puu-
seppätehtaan valmisteita

Arkkitehti G. Strengell.

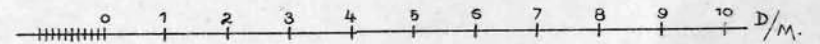
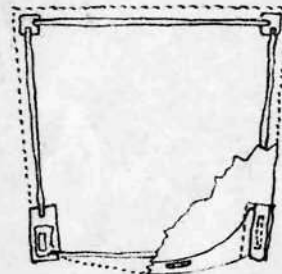
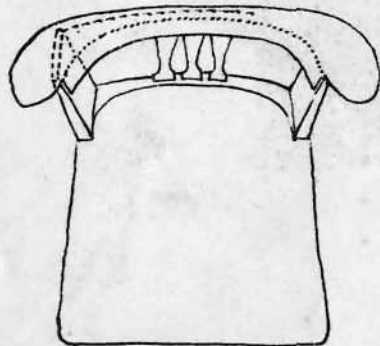
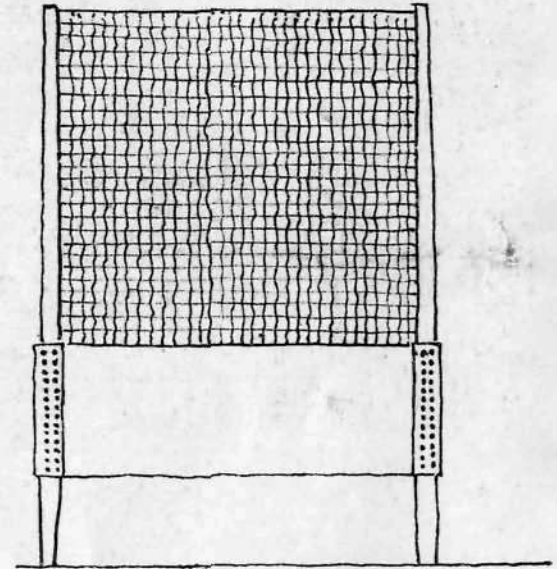
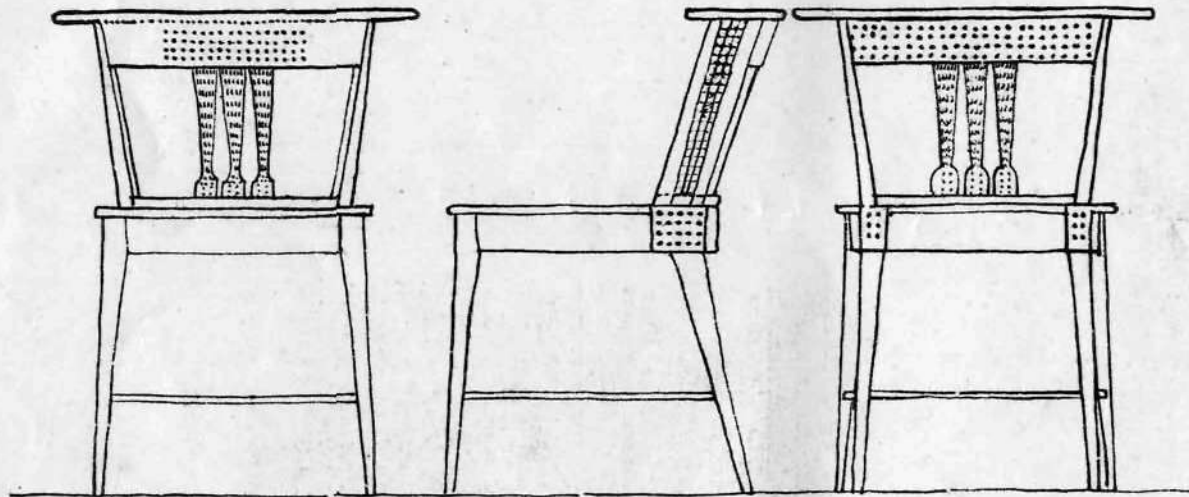
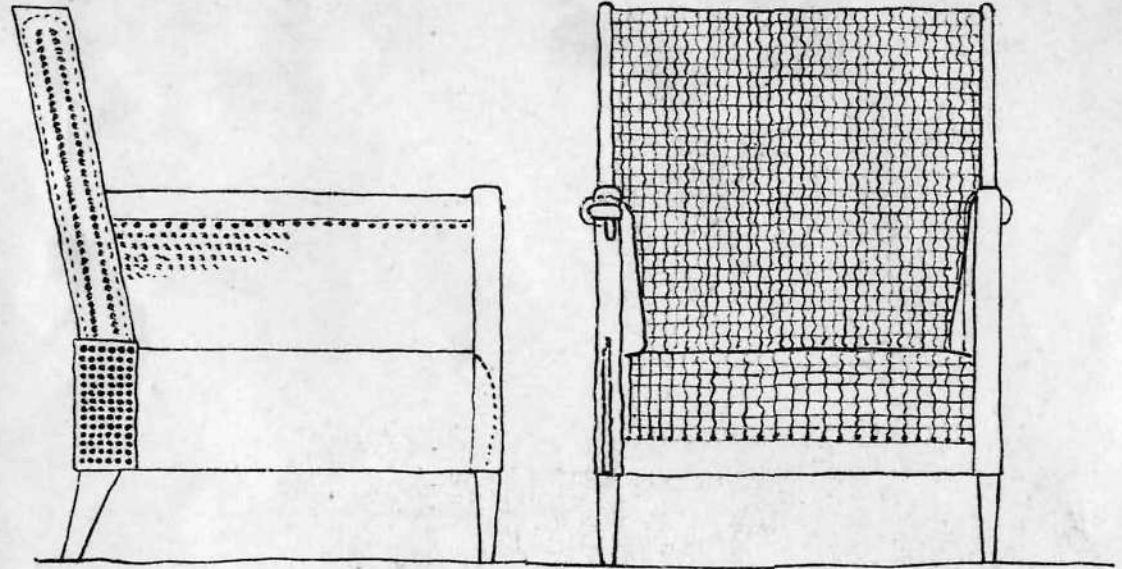

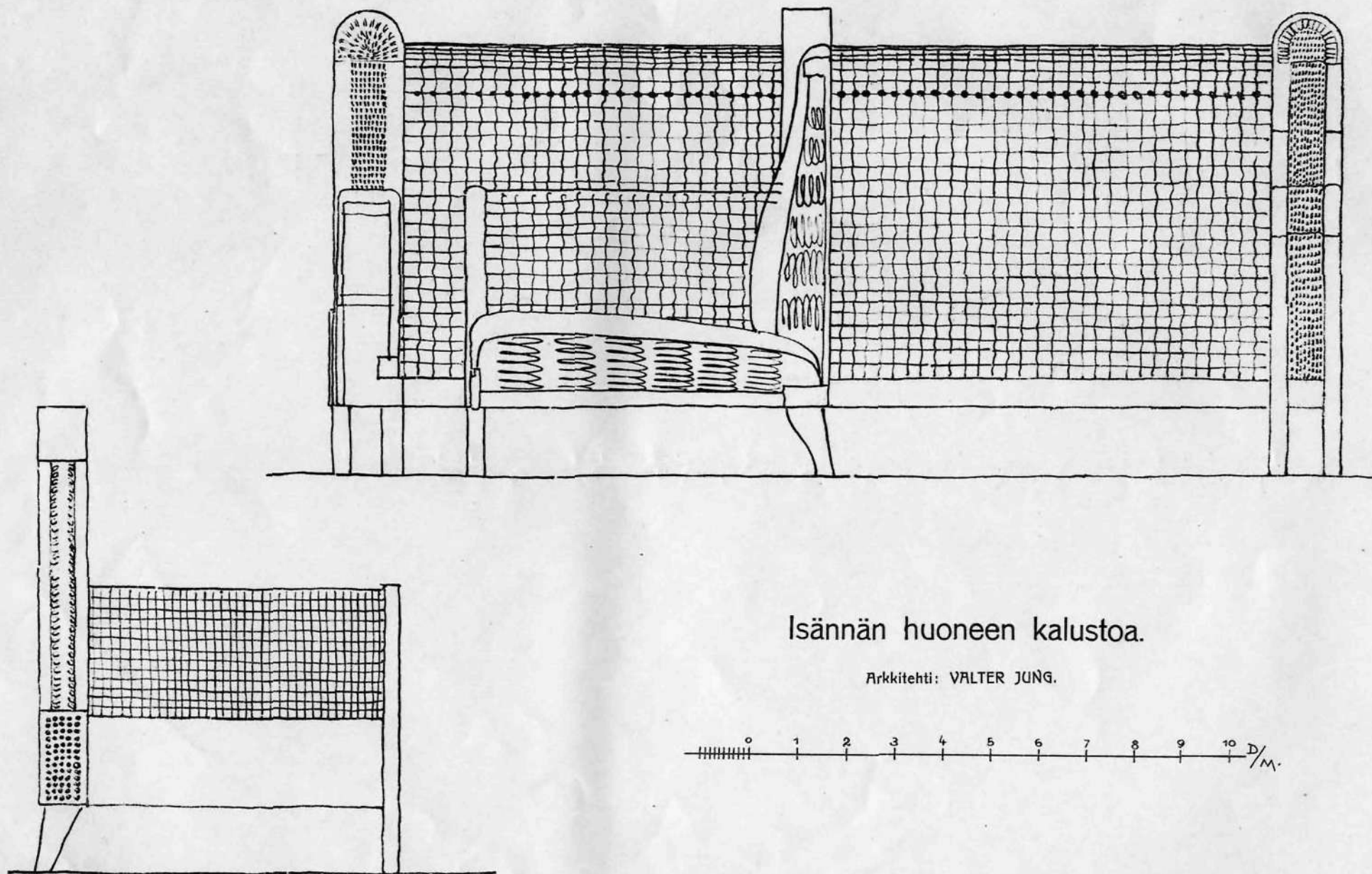
John Ericsson.

KOTITAIDE I

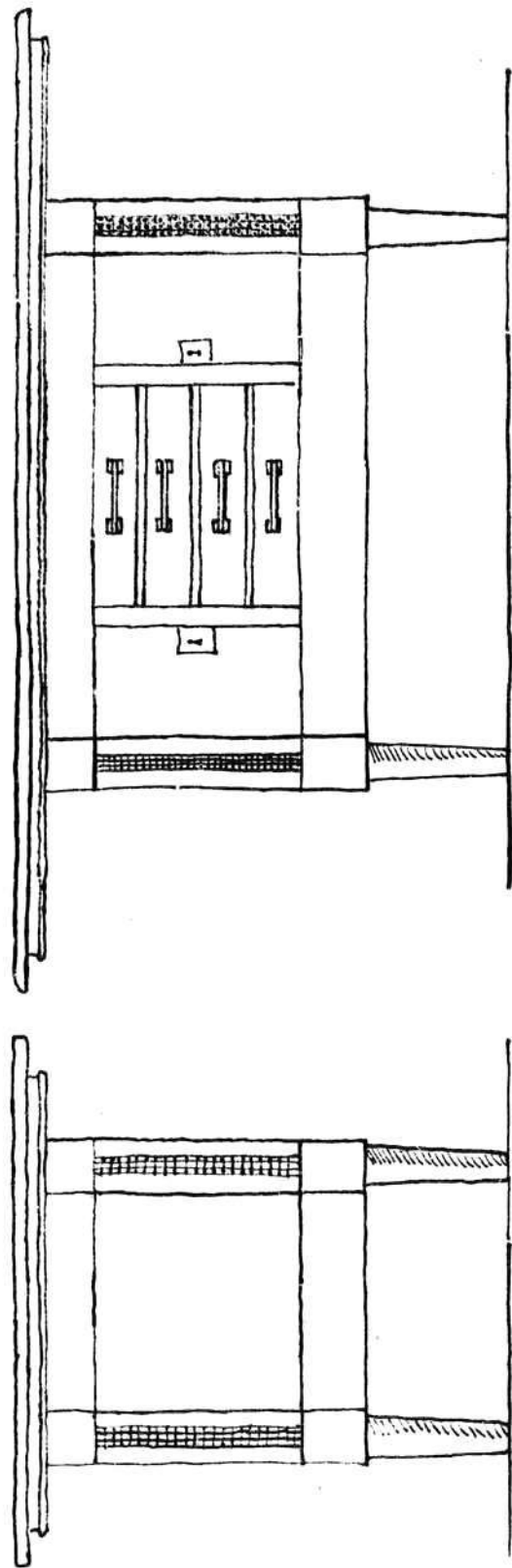
Isännän huoneen kalustoa.

Arkkitehti: VALTER JUNG.

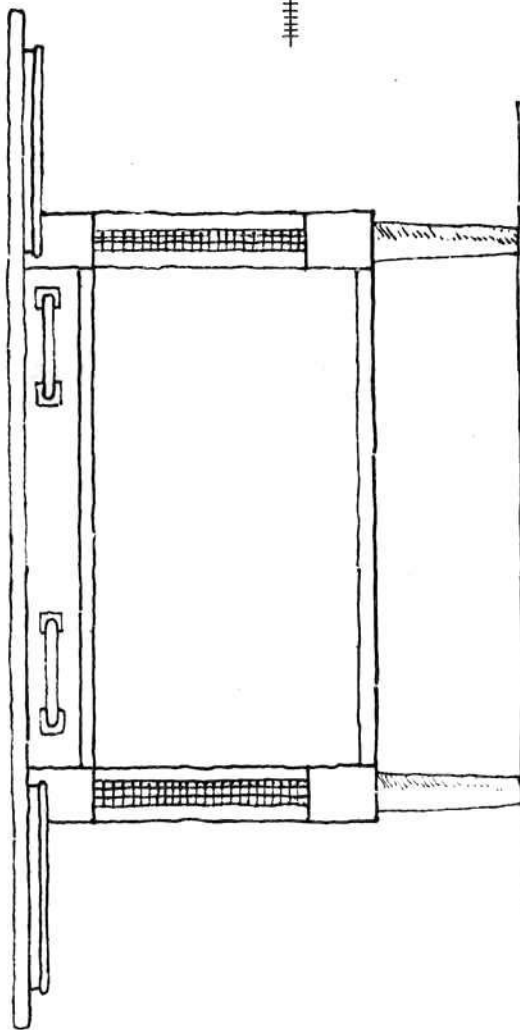

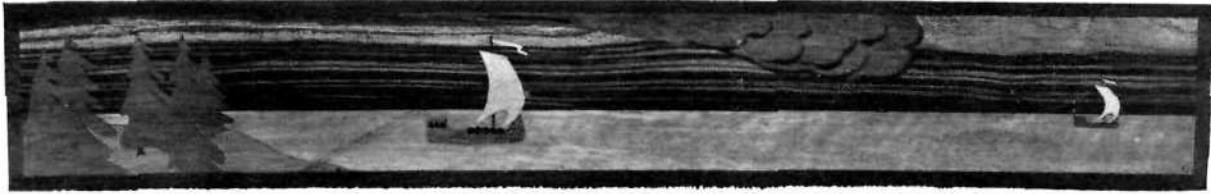

Isännän huoneen kalustoa.

Arkkitehti: VALTER JUNG.

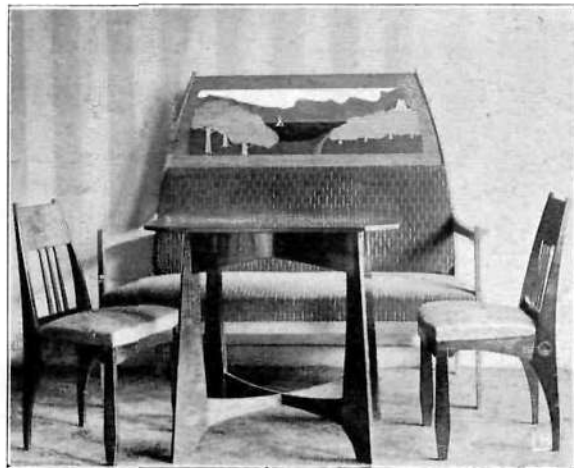

Puumosaikkimaisema — John Ericsson.

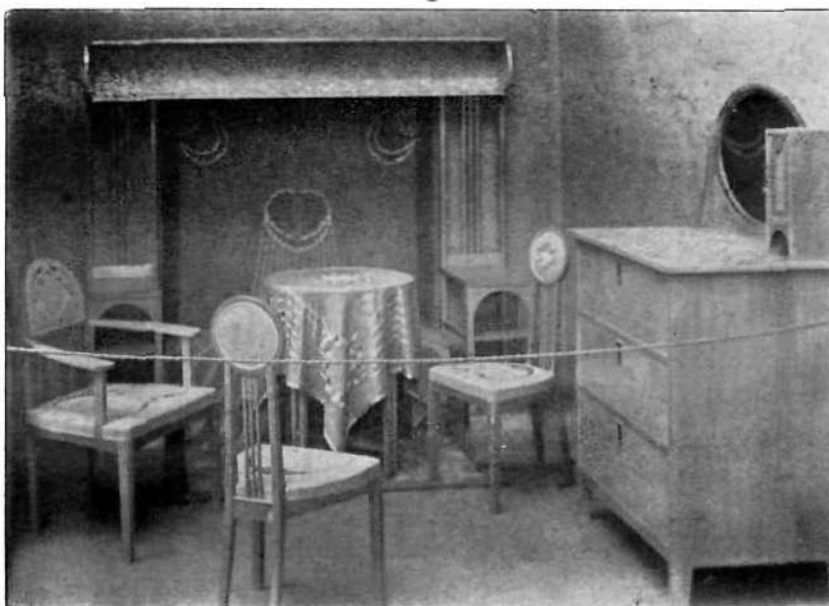

John Ericsson.

John Ericssonin puuseppätehtaan valmisteita.

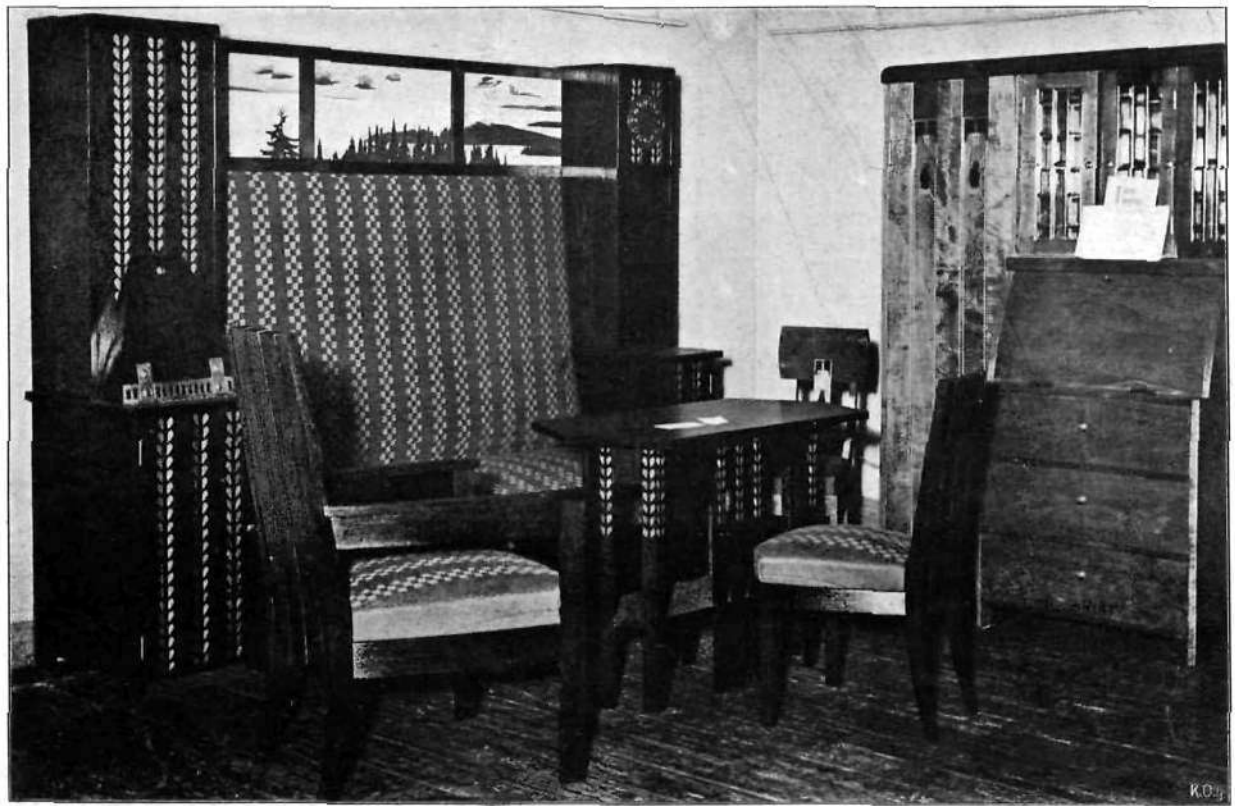

John Ericsson.

KOTITAIDE I

Puutyöt vaaleaksi puleerattua koi-
vua, tehty John Ericssonin piir-
mukaan. Päällys ja ryijy ovat
reivitär Eva Sparren suunnittelu-
jen mukaan tehty Suomen Käsi-
työn ystävään atelierissa.

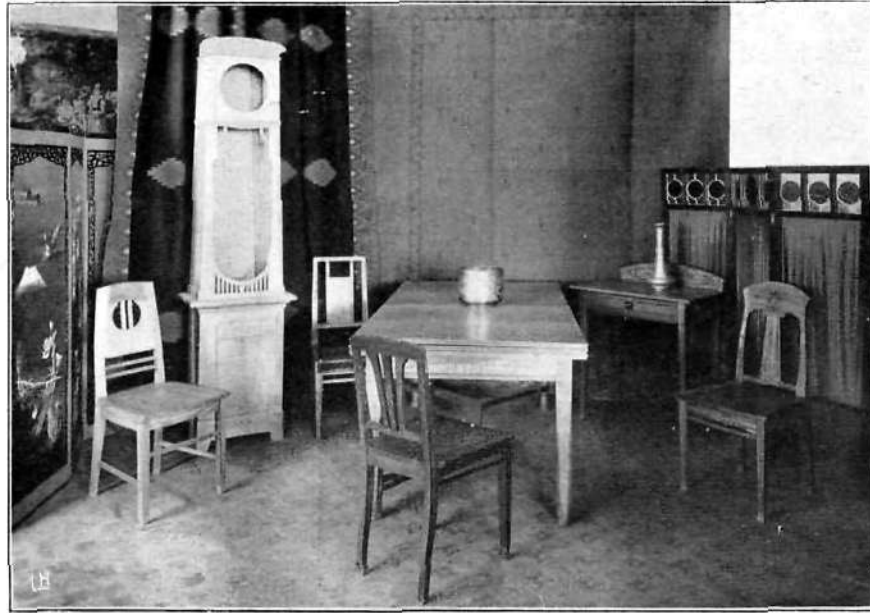

Fritiof Boman.

N. Bomanin höyrypuuseppä-
tehtaan valmisteita Turusta.

Suomen puuseppäin kaupp- ja
teollisuusosakeyhtiön valmisteita

Saksalaisten piirustusten mukaan.

Hietalahden osakeyhtiön huonekalutehtaan valmisteita.

Saksalaisten piirustusten mukaan.

MAALAISSRAKENNUSTEN PARANNUSYRITYKSIÄ SAKSASSA.

Kautta kaikkien maiden kulkee harrastus koettaa saada maalaisiin rakennusoloihin ajan vaatimia parannuksia. Tämä pyrkimys on ilmennyt meillä, on ilmennyt Ruotsissa, on ilmennyt Saksassa niissä monissa suurisakin kilpailuissa, joissa arkkitehtien apua on kysytty asian onnelliseksi ratkaisemiseksi.

Olemme näistä ilmiöistä koettaneet lukijoillemme tietoja antaa — ja oman maan kysymyksessä omasta puolestamme julistaman kilpailunkin kautta asialle antaa vauhtia ja pontta perään — vaikkakin pitempää ja yhdenjaksosempaa selitystä ei meillä ulkomaisista ole vielä ollut muista kuin Ruotsia koskevista ratkaisu-yrityksistä.

Seuraavassa on tarkotuksemme esittää niitä tuloksia, mihin *Saksassa* on tässä päästy.

Niinkuin maalaisen rakennustaidon rappeutumiseen on monet syyt vaikuttamassa, niin täytyy parannuksenkin tapahtua moninaisten teiden ja erilaisten keinojen kautta. Ensimmäiseksi ja vaikuttavimmaksi syyksi näillä aloilla vallitseviin vika-puoliin arvellaan Saksassa sitä seikkaa, että rakennusten suoritukset uskotaan yksinomaan sellaisille käsityöläismäisille tekniikoille, jotka eivät tehtäväänsä laisinkaan ymmärrä ja umpimähkään kopioivat maalaisrakennuksissa kupunkilaisia rakennustapoja. Syyttääkötästä, kuten usein tapah-

tuu, rakennusammattikoulujen opetusta, jossa laajasti selitetään sen tai toisen tyylikauden pylväsjärjestelmiä j. n. e., on sentään epäiltävää, kun vain pieni osa maalaisrakennuksia rakentavista taitanee olla ammattikoulun käyneitä; vaikkapa parannus rakennuskoulujen opetusohjelmissä siihen suuntaan että niissä pantaisiin painoa akateemisen rakennustaiteen rinnalla ja sen edelläkin *kansanomaiselle rakentamistaidolle* ei mitenkään olisi turhaksi katsottava, tuumitaan tuossa maassa.

Yhtä ehkäsevästi järkevään maalaisrakennustaidon kehittymiseen on vaikuttanut *kunnollisten esikuvien* puute. Parhaimpia taiteellisessa suhteessa olivat maan vanhat talonpoikaistalot entisiltä vuosisadoilta, jotka ovat syntyneet naivin, mutta varman tyyliintunten johtamina, mukautuen jokaiseen yksityistapaukseen silloisissa oloissa sopivasti. Mutta muutuneiden talonhoito-tapojen tähden ei niitä käy meidän aikakauttamme varten suorastaan kopioiminen; korkeintaan ne voivat olla tienviittana uutta luotaessa ja mainioina aartehistoina kiitollisia motiiveja etsittäessä.

Tärkeänä seikkana pidetään Saksassa sitä, että arkkitehtien mielenkiinto kysymykseen pidetään vireillä antamalla heille tilaisuuksia yrittää voimiaan sen

Asuin- ja tallirakennus. Ulkopääty. Maalaismallitalo Saksan rakennusnäyttelystä Dresdenissä v. 1900. Kuv. 1. Arkkit, Ernst Kühn.

Asuin- ja tallirakennus.

Kuv. 2.

Pihanpuoli.

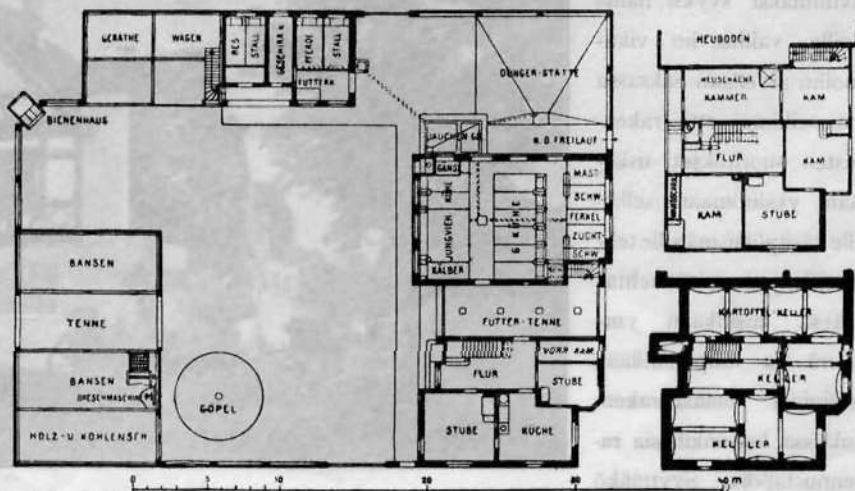
ratkaisussa, ja jos asialle tahdotaan jotakin kantavuutta saada, toivotaan että alkuunpaneovina voimina tässä esiintyisi mikäli mahdollista *viralliset laitokset*.

Ne tapaukset, joista seuraavassa tulemme puhumaan ovat pääasiassa juuri tällaisia *virallisempia* yrityksiä.

Kysymyksen ratkaisuun osaa-ottaneiden Saksan pikkuvaltioiden tai kuntien joukossa tulee — ellemmekä lukuunota muutamia Saksan maatalous-seuran julistamia pienempiä kilpailuja — ensi sijalle *Saksin kuningaskunta*, missä »Saksin kansantaiteen yhdistys» ryhtyi ajamaan kysymyksen rakennustaiteellista puolta. Tärkeätä tämän yhdistyksen hommalle oli se, että mainitun valtion hallitus tuki sitä, ehdolla, että oli saatava malliksi sopivia ehdotuksia *tarkoituksen mukaisista* maalaisrakennuksista, joiden tarkoituksen mukaisuuteen kuului luonnollisesti yhtenä tärkeimmistä niiden *halpuus*.

Käytännöllisimmäksi tieksi tarkoituksen saavuttamiseksi näyttäytyi yleisen kilpailun julistaminen Saksan arkkitehtien kesken, joka tapahtui 1/4 1896. Ohjelmassa vaadittiin luonnokset neljään erikokoiseen, Saksin oloihin soveltuvaan maataloon (1, 5, 10 ja 30 ha). Palkintotuomareina oli maanviljelijöitä ja arkkitehteja sama määrä

hallitus-komissarion ollessa Kuv. 3. Maalaismallitalo Saksan rakennusnäyttelyssä Dresdenissä v. 1900, Arkkit. E. Kühn.

puheenjohtajana. Osanotto kilpailuun oli varsin runsas: 63 arkkitehtiä 83 luonnoksella. Näistä palkittiin 12 ja ostettiin 6; valikoima näistä palkintotuomarien parannusehdotukset huomioon otettuina, on sittemmin ilmestynyt painosta julaistuna*). Niissä on suuri määrä huomioonotettavia aiheita sekä sovitusten tarkoituksenmukaisuuteen että ulkopuoliseen kauneuteen nähden, vaikkakin myöntää täytyy että tekijöistä suurin osa ei hallitse maalaisrakennusten alaa vielä sillä varmuudella, että heidän olisi onnistunut luoda jotakin ehdottomasti vakuuttavaa.

Tyydyttävämpi tulos saatiin toisesta kilpailusta, joka v. 1900 Dresdenissä toimeenpannun Saksan rakennusnäyttelyn johdosta julistettiin ja missä vaadittiin luonnokset 15 ha suuruiseen mallimaataloon. Saapuneista 12 kilpailuehdotuksesta annettiin molemmat määrättyt palkinnot arkkit. *Ernst Kühn'*ille Dresdenistä, joka jo tuossa aikasemmassa kilpailussa oli itseään kunnostanut. Mutta 3 ostettua luonnostakin (arkkit. H. Tscharmann'in Dresdenistä, Richard Hartmann'in Dresdenistä ja Constantin Willén Kölnistä) olivat huomiota ansaitsevia töitä ja paljon paremmat edellisen kilpailun keskimäärää. Nämätkin luonnokset ovat julaistut ja yleisön saatavissa**).

*) Sammlung von Entwürfen kleinbäuerlicher Gehöftanlagen für das Königreich Sachsen. Kommissionsverlag von Baumgärtners Buchhandlung in Leipzig:

***) Das landwirtschaftliche Mustergehöft auf der Deutscher Bau-Ausstellung in Dresden 1900 und die

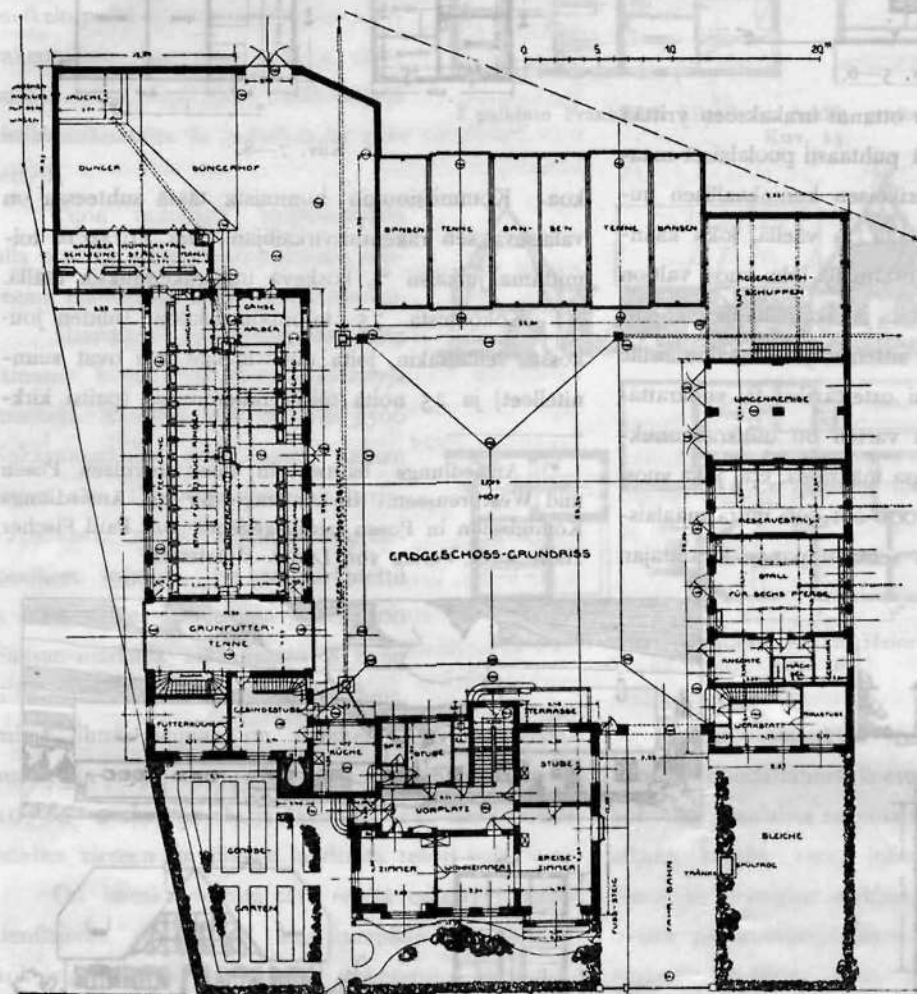
koinen merkitys on näiden joukossa 1 palkinnolla palkitulla ja näyttelyn alueelle raketulla Kühn'in luonnoksella — ei yksin sentakia että se tarkoituksenmukaisuuteensa ja taiteelliseen asuunsa nähden on toisia parempi, vaan ennen kaikkea sentakia, että se todellisuuteen asetettuna tuli tulikokeensa alaiseksi. Ja se on tämän kokeensa loistavasti kestänyt, täyttäen kaikki odotukset täydellisesti, herättäen tuolla näyttelyssä kaikkein suurimman huomion ja mielenkiinnon.

asumusten väliin — juuri sellaisen jommoimen meidän karjalaisillamme aina on! Ja tätä »keksintöä» varsinkin tuolla näyttelyssä kuuluttiin ihailun. Konstruktiosionit ovat yksinkertaisia, mutta eivät rajotu pelkkiin entisiin, vaan niissä on hyväksi käytetty kaikkia nykyajan antamia uusia apukeinoja ja keksintöjä. (Kuvat 1, 2 ja 3)

Rakennuksen muodot ovat maalaisrakennukselle tyypikkäitä ja huoneet olivat täydellisesti kalustetut

sopivilla huonekaluilla. — Kustannukset koko rakennusryhmästä ovat suhteellisen pienet, n. 20,000 à 22,000 Saksan markkaa, riippuen olosuhteista eri paikkakunnilla.

Tuo Kühn'in mallitalon rakentaminen on ollut Saksin maalaisrakennusoloille monessa suhteessa terveellinen. Jo vv. 1899 — 1901 oli Saksin sisäministeriön kautta maan maamiesseuroille (Landwirtschaftliche Kreisvereine) myönnetty vakinainen valtioapu kokeneen rakennusalan-tuntijan avunkäyttämiseksi rakennusyrityksissään. Useat seurat ovat käyttäneet neuvojanansa Kühn'iä,

Maatalo Bockwassa

Kuv. 4.

Arkkiteit, Ernst Kühn.

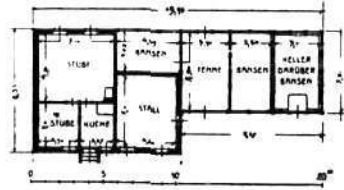
Kaikki tarkoituksenmukaisuuden edellytykset täyttää — luonnollisesti mukautuen mainitun valtion, Saksin, maalaisoloihin. Täällä on tradisionellisen tapana rakentaa, aivan niinkuin meillä Karjalassa, ihmisten ja eläinten suojat saman katon alle, ja tätä kansanomaista rakennustapaa on näissä Kühn'in luonnoksissa noudatettu, paitsi että hän uutena muotona on asettanut läpikulkevan tanhuan karja- ja ihmis-

jolle on uskottu useamman uutisrakennuksen suorittaminen, joista toisia on parhaillaan valmistumassa, toisia jo on valmiina. Näitä töitensä hän on julkaissut teoksessa: *Der neuzeitliche Dorfbau* (Sammlung von Entwürfen landwirtschaftlichen Bauten, entworfen und geleitet durch Architekt Ernst Kühn, Dresden. Verlag von Carl Scholtze, Leipzig). Tästä teoksesta on Rakentajassa aikanaan (Rak. N:o XI, 1903) tehty selkoa.

hierzu eingegangenen preisgekrönten Wettbewerbs-Entwürfe Dresden, Gilber'sche Verlagsbuchhandlung.

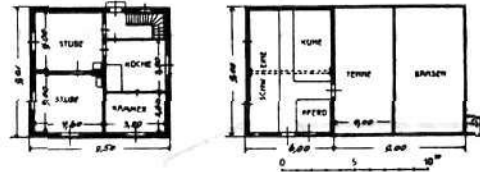
Erityisemmän laajuuden on maalaistalojen parantamisharrastus saanut Posenissa ja Länsi-Preussissa

Kuv. 5—6.

senjälkeen, kun *Preussi* on ottanut urakakseen yrittää saksalaistuttaa nämät vielä puhtaasti puolalaiset maakunnat. Tämä tapahtuu erikoisen kuninkaallisen uutisasutus-komissionin voimalla ja väellä, joka käännyttämistyötään suorittaa ostamalla joka vuosi valtion varoilla suuria herraskartanoita ja jakamalla ne pienempiin maalaistaloihin, jotka sitten tarjotaan saksalaisille uutisasukkaille joko omiksi ostettaviksi tai vuokrattaviksi. Kaikkia näitä tiloja varten on uutisrakennukset tarpeen ja niin suuressa määrässä, että joka vuosi rakennetaan kokonaista 1000 à 1,500 uutta maalaistaloa — lukumäärä, joka sentään panee kirjoittajan

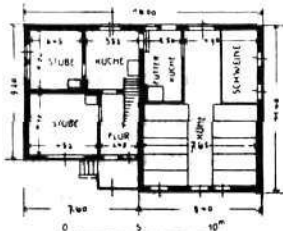

Kuv. 7—8.

koa. Kommissioonin hommista tässä suhteessa on valaiseva sen rakennusvirkaileijan *Paul Fischer*'in toimittama julkaisu *), koskeva uutisrakennuksia täällä.

Kokonaista 75 talonpoikaistaloa (niiden joukossa sellaisiakin, joita uutisviljelijät itse ovat suunnitelleet) ja 25 noita toisia rakennuksia (paitsi kirk-

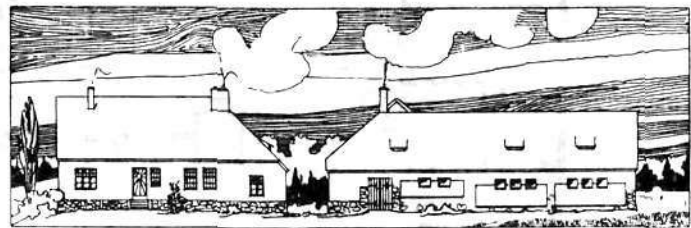
*) *Ansiedlungs bauten in den Provinzen Posen und Westpreussen. Im Auftrage der kgl. Ansiedlungs Kommission in Posen herausgegeben von Paul Fischer Halle a. S. Verlag von Ludw. Hofstetter.*

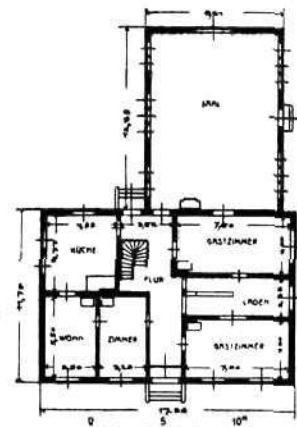
Kuv. 9—10.

»Deutsche Bauzeitung«:issakin epäilemään. Lisäksi tulee monenlaiset muut rakennukset — kirkot, pappilat, koulut, kunnanhuoneet, kapakat, käsityöläisten asumukset, j. n. e., joille mainittu uutisviljelyskomissio hankkii piirustukset, samoin kuin vuokratiloille, kun taas omiksiostetuissa komissio vain on huoltapitävänä ja valvovana laitoksena.

Niin kaikkea muuta kuin kiitosta ansaitsevaa tämä käännytysjärjestelmä onkin, on kysymyksen puhtaasti arkkitehtoninen puoli kumminkin siksi huomattava, että siitä tässä teemme lähemmälti sel-

Kuv. 11—12

Kuv. 13—14.

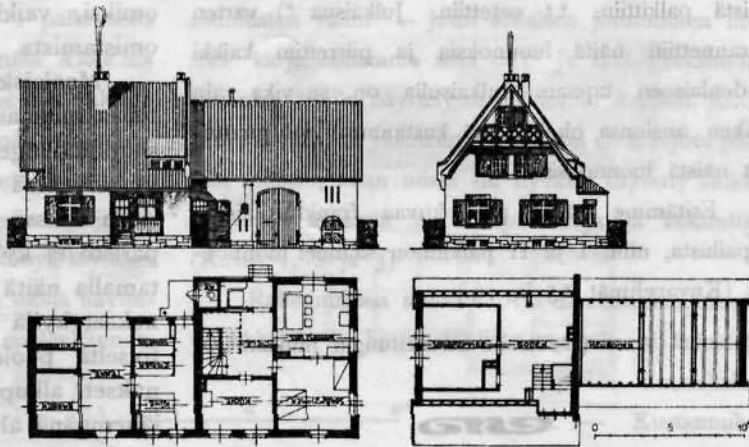
koja, pappiloita ja koulutaloja) on tässä teoksessa esitetty. Kaikki ne ovat sellaisia, jotka ovat valmiiksi rakennettuja ja siksi on voitu niiden kustannuksetkin aivan tarkkaan ilmoittaa. Suurinta yksinkertaisuutta ja säästäväisyyttä noudattaen on niissä päästykin ihmeteltävän alhaisiin hintoihin.

Ihmis- ja karja-asumukset ovat melkein poikkeuksetta tiilikattoisia kivirakennuksia, kun taas vajat ja ulko-suojat ovat laudoilla päällystettyjä ristikkorakenteita ja pahvikatolla peitetyjä.

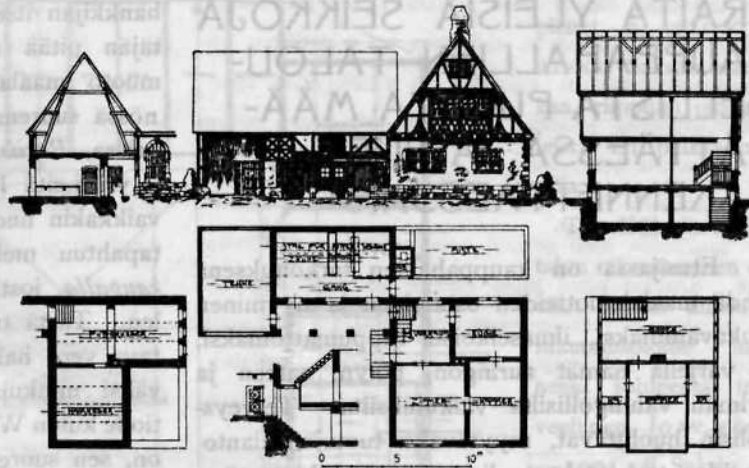
Tuon rautaisen halpuuspakon alla ovat ne rakennustaiteellisessa suhteessa mahdollisimman vaatimattomia.

Muutamia mainitusta teoksesta lainatut kuvat näyttävät käytettyjä muotoja. Kuvat 5 ja 6 esittävät 3500 Saksanmarkalla rakennettua, saman katon alle yhdistettyä ihmis- ja karjarakennusta, missä samaan kuuluu tarpeelliset vajatkin. Se on tarkotettu 3 ha:n tilalle. — Kuvissa 7—8 4700 Saksan-markalla aikaansaatu 8 ha:n maa-alalle tarvittava rakennusryhmä, missä ihmis-asumus on erillinen, kun taas eläin-suojat ja vaja ovat yhdistetyt. — Kuvissa 9 ja 10 on asuin- ja karjarakennus 15 ha:n tilalle näiden viereen on liitetty laudoista tehty vaja.

On hauska verrata tätä edellä esitettyyn dresdeniläiseen mallitaloon, kun kumpikin ovat samankokoista maanviljelystä varten tarkotetut. Tarkotuksenmukaisuudessa ja taiteellisessa muodossaan ei tämä tietysti vedä vertoja tuolle Kiihin ehdotukselle, mutta onpa hinnassakin eroa, sillä tämä ei maksa kuin 6,800 Saksanmarkkaa, kun taas Saksin mallitalo nousee 20'000 à 22'000:een, kuten muistetaan. — Kuvissa 11 ja 12 on 22 ha:n tilalle kuuluvat rakennukset, jotka maksavat 9700 Saks. markkaa. — Kuvissa 13 ja 14 on esitetty sikäläinen kyläkapakka, joka on noussut 22'400 Saksanmarkkaan, kun siihen kuuluu suuri sali.

I palkinto Frankfurt. kilpailussa Arkkite. professori J. Strehl Casselista.
Kuv. 15.

II palk. Frankfurt. kilpailussa Arkkite. Heinr. Stumf Darmstadtista.
Kuv. 16.

Saksin esimerkkiä ovat Preussin läntiset maakunnat noudattaneet koettaessaan kilpailujen kautta kohottaa maalaisia rakentamistapoja. Melkein samaan aikaan kesällä 1903 julistivat *Trierin* hallituspresidentti ja *Frankfurt a/M:issa* toimiva työmiehen-asunto-olojen parantamis-yhdistys kilpailun tätä tarkotusta varten. Edellinen tosin tarkoitti vain osaksi maalaisoloja (talonpoikaistalo vuoristo-seutuun, ihmis- ja karja-asumukset saman katon alle), tässä kun vaadittiin myös ratkaisua kolmelle pikkukaupunkiin soveltuvalla porvaritalolle; kilpailuun otti osaa 42 kilpailijaa 163 luonnoksella, joista 4 palkittiin, 10 ostettiin ja 10:lle annettiin kiitoslause. — Samanlainen tulos oli frankfurtilaisten kilpailu-julistuksesta, missä vaadittiin luonnoksia pikkuviljelijäin ja sellaisten tehdastyöntekijäin rakennuksiksi, jotka harjoittavat pientä maanviljelystä Hessen-Nassaun maakunnassa. Kilpailuun otti osaa 87 arkkitehtiä 108 luonnoksella; 9

näistä palkittiin, 11 ostettiin. Julkaisua *) varten parannettiin näitä luonnoksia ja piirrettiin kaikki yhdenlaiseen tapaan. Julkaisulla on se vika vain kaiken ansionsa ohella, että kustannusarviot puuttuvat näistä luonnoksista.

Esitämme tässä pari kuvaa frankfurtilaisten kilpailusta, nim. I ja II palkinnon saaneet luonnokset (Kuvaryhmit 15 ja 16.)

(Deutsche Bauzeitungin mukaan).

ERÄITÄ YLEISIÄ SEIKKOJA KAUPPAHALLIEN TALOU- DELLISTA PUOLTA MÄÄ- RÄTTÄESSÄ JA NIITÄ RAKENNETTAESSA.

Etusijassa on kauppahallien tarkoituksena tehdä maalaistuotteiden ostaminen ja myyminen mukavammaksi, ilmaseikoista riippumattomaksi, ja varjella nämät auringon, pölyn, sateen ja kylmän vahingollisilta vaikutuksilta. Terveyspoliisin huolittavat, myytäväksi tuotujen elantoaineiden tarkastukset olisivat tuskin ilman tämmöistä hallijärjestelmää tarpeeksi tehokkaat. Kun lisäksi tarkoituksenmukaisesti järjestämällä kaupanpitoa myyjät, produsentit, saatetaan kauppojensa säännölliseen hoitoon, enenee ostavassa yleisössä varmuus siitä, että aina on tilaisuudessa saamaan tarvitsemaansa tavarata sopivasta hinnasta. Vilkas ja säännöllinen käyminen kauppahalleissa vaikuttaa itsestään hintasuhteiden tasaantumiseen ja johtaa useimmiten elantotavaroiden halventumiseenkin.

Kauppahallien merkitys taloudellisessa ja ennen muita terveydellisessä suhteessa alkaa meidän maassamme selvenemistään selvätä, ja vuosi vuodelta alkavat kaupunkimme varustaa torinsa tuollaisilla suojatuilla kaupantekopaikoilla, jotka useimmat syntyvät kaupungin omasta alotteesta, sen kustannuksella ja tulevat sen

*) 1. Vorbilder-Sammlung für Entwürfe einfacher Bauern- und Bürgerhäuser. Ergebnis eines vom Regierungs-Präsidenten zu Trier ausgesch. Wettbewerbes 60 Folio-Tafeln in Mappe. Verl. v. Seemann & Co in Leipzig: — 2. Ländliche Anwesen für Kleinbauern und Industrie-Arbeiter. Herausg. im Auftrag des Vereins zur Förderung des Arbeiter-Wohnungswesens in Frankfurt a.M. 38 Tafeln. Verl. v. Seemann & Co in Leipzig.

omiksi, vaikka on esimerkkejä yksityistenkin omistamista.

Maalaiskauppa voidaan laajuutensa ja laadunsa mukaan jakaa *suur-* ja *pienkauppaan*, jotka suurkaupungeissa ilmenevät rinnan sekä toisiinsa yhdistyneinä. Suurkauppa kehittyy itsestään siellä, missä elantoaineiden tarvetta lähin ympäristö ei kykene yksin tyydyttämään. Kuljettamalla näitä kauvempaa tulevat kuljetuskustannukset kyllä suuremmiksi, mutta hintaa tasottaa toiselta puolen se, että niiden tuotantokustannukset alkupaikoillaan ovat alhaisemmat kuin lähempänä ahtaasti asuttua kaupunkia. Kaupanhallinnossa on erotettava hoitaako suurkauppaa nuo hallitusviranomaiset vai sallitaanko jokaisen hankkijan itsensä tai hänen määräämänsä välittäjän pitää myymisestä huoli. Ensimmäinen muoto maalaiskaupan järjestelyssä on käytännössä suuremmissa *Ranskan* ja *Belgian* kaupungeissa, *Pariisissa* ja *Brüsselissä* muun muassa, ja yritti sitä *Wieninkin* suurkauppahallin hallinto, vaikkakin huonommalla menestyksellä. Myynti tapahtuu melkein yksinomaan *julkisella huutokaupalla*, josta lukuisat virkamiehet pitävät huolen. Tästä tulee luonnollisesti sangen huomattava vero hallitukselle, olkoonpa se kunnan hyväksi niinkuin Ranskassa ja Belgiassa tai valtiolle kuten Wienissä. Minkä jättiläisempi kauppa on, sen suurempi tuollaisessa hallinnossa tarvittava järjestävä koneisto. Suuremmoisimman esimerkin tarjoaa tässä *Pariisi*, joka suorittaa hallintokustannuksiin vuosittain 1,200,000 frangia ja näistä suurin osa summattoman suuren henkilökunnan, n. 500 virkamiehen, palkkaukseen. Huolimatta n. 60 miljoonaan nousevista kustannuksista keskeishallin rakentamisessa ja käyntiin-asettamisessa, sai kaupunki välityspalkkioina ja paikkavuokrina jo v. 1875 puhdasta tuloa 9 milj. frangia ja huolimatta saman vuoden kuljetusveron suuruudesta, 120 milj:sta frangista, on Pariisin varustaminen elantoaineilla aina tyydyttänyt suurimmatkin vaatimukset.

Tälle hallintojärjestelmälle vastakkaisena on useimpien *Englannin* kaupunkien suurmyynti kauppahalleissa täysin vapaata. Paitsi luonnollisesti varmuus- ja terveystalouden huolenpitoa rajoittuu hallituksen asiaan sekautuminen vain tavaroiden varastoon järjestämiseen, myyntihommaa yleiseen valvomiseen, maksujen perimiseen ja hallin puhdistamisesta y. m. s. huolen pitämiseen. — V. 1886 avatussa suurkauppahallissa *Berlinissä* on noudatettu sellaista periaatetta, että sitä voisi nimittää englantilais-saksalaiseksi muista erotukseksi. Täällä tosin ei ole kokonaan vältetty kaupanvälittäjinä »mekla-

reita», asiamiehiä, mutta kun Ranskassa on hallituksen hankkimia valantehneitä henkilöitä, jotka virkamiehinä puolueettomina huolehtivat tavaroiden myymistä, niin englantilais-saksalaisen järjestelmän mukaan voi mikä firma tai liikemies tahansa, johon sekä tavaranhankkijat että ostajat täydellisesti luottavat, ottaa tuon välittäjätoimen hoitaakseen. Berliinissä ei suurkauppahallin hallitus itse ota osaa tavaroiden myymiseen, mutta ottaa kauppaatekeväksi välittäjäksi henkilön, joka mitä varmimman liikkeen hoidon kautta on tehnyt itsensä varallisuuteenkin nähden luotettavaksi. Tätä varten on näiden välittäjien (saks. Makler), joiden lukumäärä on rajotettu, esitettävä hallitukselle 20,000 Rmkn takuu. He saavat bruttotuloista $\frac{1}{2}$ % ja maksavat paikkavuokraa ensimmäisistä 4:stä m²:stä 50 Rmk vuodessa, seuraavista kustakin 30 Rmk, kellarista 15 Rmk / m², perunakuopasta keskimäärin 5 Rmk, ja liikehuoneistosta suuruudesta riippuen 900—1,200 Rmk. Ulkopuolisille ja paikka-oloihin tutustumattomille hankkijoille on tilaisuus sallittu myydä täällä tavaroitaan.

Yleensä kumminkin kallistuvat mielipiteet vapaan, riippumattoman kaupankäynnin puolelle kaikkialla Saksassa.

Maalaiskaupan erilaisesta muodosta, nim. onko se suur- vaiko pikkukauppaa, riippuu sen hoitamisyjärjestelmän laatu. Välittäjistä, kommissionäreistä, joista edellä olemme puhuneet, ovat pikkukauppasysteemissä tarpeettomia. Varmuus- ja terveystoimien työ, tavaroiden tarkastus niiden laatuun ja mittojen, painojen oikeuteen nähden, järjestyksen ylläpito hallissa sekä vuokrain perimiset vaativat saman työn kaikissa järjestelmissä liikkeen suuruuteen suhtautuen.

Välttämättömänä edellytyksenä maalaiskaupan järjestelylle ja kauppahallin kannattavuudelle on, että elantotarpeiden myyminen kaduilla ja toreilla kokonansa lakkautetaan. Tällä on luonnollisesti suuret vaikeutensa, varsinkin jos hallirakennuksessa ei ole tarpeeksi tilaa tarpeiden tyydyttämiseksi. Mutta jos olosuhteet pakottavat myöntämään hallin ulkopuolellakin myyntitilaisuuden kyseessä oleville tavaroille, niin samantapainen paikkavero kuin halleissa on täälläkin vaadittava.

Aina on jonkinlaiseen pakkokeinoon ryhtyttävä, kun vanhoja torikauppamuotoja ruvetaan hävittämään. Henniecke sanoo kirjoituksessaan kauppahallista: »Missä vain on yleisestä torikaupasta pyritty pääsemään kokopäiväiseen kaupankäyntiin katoksellisissa myymälöissä, siellä on tarvittu viranomaisten toimenpiteitä, pois-

taakseen ne vastustukset, joita hanketta vastaan asettavat osaksi hankitut tai ikivanhat privaatioikeudet ja tottumukset, osaksi epäselvä pelko tai tahallisesti levitetyt väärät uskot tällöisten pikkukauppaa koskevien määräysten seurauksista. Ilman sitä mahtikäskyä, mikä, lakkauttaen taivasalaisen torikaupan, vapauttaen kadut ja turut, johtaa kaupanteon halleihin, ei ole Saksassa, yhtä vähän kuin oli Englannissa ja Ranskassa mahdollista hankkia katettuja toreja», sanat, jotka pitävät paikkansa meilläkin.

Kuka ottaa kauppahallien hommaamisen ja hoidon huolekseen, olisi aivan yhdenmukaista, jos vuokrain perimiset järjestettäisiin virallisesti ja taattaisiin tarpeellinen järjestys. Yleensä lienee se ajatus sentään oikeaksi tunnustettu, että näiden hankkiminen ja hoito kuuluu *kunnalle*, kun varsin oikein siitä pidetään kiinni, että vain kunnan yhteisenä omistettuna tässä on määräävänä tekijänä täysin tyydyttävä tällöiselle laitokselle asetetut suurimmatkin vaatimukset muistamatta aina ja joka hetki, niinkuin yksityisen omistamana: entäs se raha!

Joka tapauksessa pitäisi kumminkin varattoman päästä hallin ratkaisu yksityisen spekulatsioonin alaiseksi, koska monopoli-oikeuden myöntämisessä on se vaara tarjona, että pakotettaessa rakentamiseen käytetylle pääomalle hyödyttävää korkoa ja hoitokustannuksista hyvää korvausta, elanto-aineiden huolehtiminen siitä kärsii. Varotamme tässä suhteessa seuraamasta Ranskan tai Englannin tapoja, joissa maissa on annettu yksityisille tai yhtiöille useita oikeuksia kauppahallien rakentamiseen ja ylläpitoon; Lontoossa ja Pariisissa ovat vain tärkeimmät kaupakeskukset kaupunkihallituksen huostassa, kun taas pienemmät ovat tavallisesti yhtiöiden rakentamia ja hoidettavia, joskin tarpeellisen kontrollin alaisina.

Paikoista suoritettavien maksujen suuruus on eri maissa ja eri kaupungeissa sangen vaihteleva, riippuen myöskin myyntipaikan asemasta ja laadusta, niin että mitään yleispäteviä lukuja on tässä mahdoton antaa. Maksumäärien suuruuden tulee mukautua elämisen keskihintojen mukaan, joiden kallistuminen ei suinkaan tarvitse seurata yleisen torikaupan siirtämisestä hallien sisälle; samalla pitäisi voida järkipäisesti rakennettaessa laskea hyväksi kohtuullinen korko, elleipä aivan liikkeen alussa, niin kumminkin kun hallikauppaan on totuttu.

Tämä ei ole niinkään ilman epäilyksiä, jos kauppahalliliikkeestä saatavista tuloista on maksettava, sitte kun hoitokustannukset ovat poisvedetyt, rakentamispääoman korot ja kuoletuk-

set sekä tarpeellinen erä ylläpito- ja korjausrahastoon. Tässä suhteessa on terveellistä tutustua saatuihin kokemuksiin. *Frankfurt a/M*:in v. 1879 rakennettu kauppahalli tuli maksamaan: perustukset 735,000 Rmk ja päällisrakenteet 765,000 Rmk, yht. 1,500,000, mistä summasta on maksettava korkoa 4 % eli 60,000 Rmk. Kolmena vuotena 1890/91 ja 1892/93 ovat tulot hallin pidosta nousseet 268,590 Rmk:aan.

joista 87,750 Rmk on mennyt rakennusten hoitoon ja ylläpitoon. Tämän mukaan on jäänyt 180,840 Rmk, joka yhtä vuotta kohti tekee 60,280 Rmk, summa, mikä siis 4 %:in korko maksuun juuri riittää. Kuoletukseen tai ylläpito- ja korjausrahastoon ei siitä siis tähän saakka ole mitään riittänyt.

(jatk.)

USA

Suomen Rakennusmestariiliiton Helsingin haaraosasto t. k. 7 p:nä pitämässään kokouksessa päätti edelleenkin tunnustaa viime vuonna valitulle ja kaikista rakennusalan eri työntantajain kokoonpanulle keskuskomitealle samat oikeudet kuin sillä viime vuonnakin oli rakennusosalalla sattuvien selkkausten sovittelijana.

Osasto valitsi 13-miehistön komitean, joka rupeaa laatimaan ja uuteen selvempään muotoon sovitteluun nykyään irtisanottuja muurarien, kivityöntekijäin ja rakennusajurien palkkatariffeja, ja ehkä niitäkin läpikäymään, joita ei vielä ole irtisanottu. Evästyksenä komitealle lausuttiin, että palkkatariffit olisivat koetettavat saada määräaikaisiksi ja yhtäaikaan loppuviksi, ja että komitea pyytäisi, työväen kanssa tariffeista keskustellessaan, tohtori Leo Ehrnroothia puolueettomaksi ohjaajakseen.

Puheenjohtajan esityksestä keskusteli osasto jo ennen hyvin paljon ja useissa piireissä kysymyksen alaisena olleen Töölön lahdesta Edeslahteen johtavan kanavan tarpeellisuudesta rakennusteollisuuden palvelukseen. Esitystä valaistiin seuraavalla, todellisuudesta otetulla laskuesimerkillä. Sanotaan että Töölön uuteen kaupunginosaan rakennetaan talo, johon menee miljoona tiiltä; samaan tiililukuun menee 4,500 m³ santaa, 1,500 m³ kalkkia; jo nämät ilman muita rakennustakeita tekevät noin 20,000 kuormaa; jos nyt nämät aineet ajetaan hevosilla pohjois- tai Hietalahden satamasta, nousee ajomatkan pituus keskimäärin 3 kilometriin, kuin sitä vastoin, jos olisi kanava ja sen rantoja voisi käyttää purkamispaikkoina — tämä riippuu tietysti maan laadusta, jonka kautta kanava kulkee! jos rannat ovat hyvin

korkeat, on siitä haittaa tavarankuljetuksen ylösnostamisessa aluksesta rannalle — tulisi ajomatka keskimäärin olemaan 1 kilom. 1 kilometrin ajopalkka kuormalta on nykyään 60 p., kun sitä vastoin 3 km. ajopalkka on 1:20 penniä. Siis rakennusherralle tulee 60 pennin häviö jokaisesta kuormasta, telhen 1 miljoonan tiilen taloa kohden 20,000 × 60 p. = 12,000 Smk., puhumattaakaan siitä suuresta liikkeen lisäyksestä, joka tästä kaduillamme ja viertoteillä syntyisi, sekä kanavan hyödyistä terveydellisessä suhteessa Töölön lahden ympäristöön ja koko uuteen kaupunginosaan nähden.

Asia pantiin pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Samoin herätti puheenjohtaja kysymyksen, mihin toimiin olisi ryhdyttävä siihen nähden kun kuntain ja yleisiin rakennuksiin rakennussuunnitelmia ja piirustuskilpailuja varten asetetaan palkintolautakuntia, näihin valittaisiin myöskin rakennusmestareita käytännöllisiä näkökohtia silmällä pitämään. Asia katsottiin hyvin tärkeäksi, mutta lykättiin se Liiton vuosikokouksen keskusteltavaksi ja päätettäväksi.

Uutta rakennusainetta.

Rakennusmestari Nest. L. Eskola ja tehtailija Aleks. Pelander ovat yhdessä hankkineet valmistus- ja myyntioikeuden Suomea varten ruotsalaisen insinööri R. Larsson'in keksinnölle, uudelle, patenteeratulle seinäainelle, nimeltä »riikilevyä» (riksplattor). Aine, sen mukaan mitä kokeiluja Ruotsissa on sillä tehty ja jo käytännössäkin havaittu, työntänee tieltään kaikki tähän asti käytetyt väliseinäaineet ja tekevät. Riikilevyt ovat 600 × 333 mm. (5 kpl. = 1 m²) kokoisia, sileäpintaisia, suorakaiteen muotoisia laattoja, paksuudeltaan 2", 3" ja

4". Urrosreunaiset laatat ladotaan päälletysten syrjittäin, juottaen saumat kipsillä. Riikilevytoista, jonka massa sisältää kipsiä sekä muita kevyitä ja joustavia aineita, voidaan valmistaa seinää sangen vähällä vaivalla. Ainetta, ollen sitkeän pehmeää, voipi helposti veistää, vuolla ja höylätä mielin määrin. Näin ollen käy rappaus tarpeettomaksi, sillä jos seinän valmiiksi muurattua joissakin saumoissa ilmaantuisi epätasaisuuksia, voipi ne höylällä pyyhkäistä pois, kuten puun pinnasta. Pintaa voipi maalata joko kalkki-, liima- tai öljymaalilla taikka myöskin paperoida ilman muuta, eikä siinä löytyvät ainekset vaikuta millään lailla väreillekään turmiollisesti. Sitkeytensä takia voipi riikilevytoista tehtyyn seinään kiinnittää nauvoja ja ruuveja, aineen siitä murtumatta. Aine on mitä huonointa ilmanjohtajaa, joten se pitää hyvin lämpimän ja estää äänenkuulumista. Kiinteään massaansa nähden on aineella suuri tulenkestävyys. Keveys tekee mahdolliseksi asettaa väliseiniä vuoliaisten varaan ilman minäkäänlaisia perusvahvistuksia.

Riikilevyistä voipi tehdä myöskin lämpimänpitäviä ulkoseiniä, joten se on varsin sopivaa huviloiksi ja maalaisrakennuksiksi. Ruotsissa on jo siitä rakennettu suuriakin huviloita ja on ne havaittu kaikinpuolin tarkotustaan vastaaviksi. Ulkoseinät ovat suojatut kastumiselta joko »korkkikivi»-levyillä, laudotuksella tai rikillä sekotetun maaliaineen avulla, mikä kemiallisessa yhteydessä kipsin kanssa muodostaa liukenemattoman pinnan.

Riikilevyjen valmistamista varten rakennetaan paraikaa tehdasta Söörnäisiin, joten ainetta voitane — »Rakennustaidon» kertoman mukaan — laskea kauppaan jo helmikuun lopulla.

K. Lindroth'in

Koriste- ja Rakennus- takeittentehdas

Helsinki. . . . . Tel. 24 95.

Valmistaa takorautatarpeita niinkuin kattokoristeita, porraskäytävä- ja veranda-aitoja, porttia, palotikapuita sekä kaikkia I:sen luokan sepänliikkeeseen kuuluvia töitä, esim. Takorautaisia hautaaitoja ja ristiä, puutarha-aitoja, kynttiläkruunuja y. m.

Rakentajat huom.!   ∞ ∞ ∞ ∞   Rakentajat huom.!

Hyviä rakennustarpeita:

vasoja, parruja, hirsii, riukuja, lonkkuja,
lautoja, telinelankkuja, balkoja y. m. myy

Niilo Ahlgren

Helsingissä, Vilhonkatu 5, Puhelin 37 56.

HUONEKALULIIKE O. M. KOIVU

TAMPEREELLA

--- LÄNTINENKATU 21 ---
PUHELIN 615

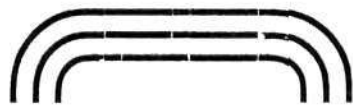
TEKEE KAIKKIA ALAAN
KUULUVIA TÖITÄ.

Suuri varasto

Sahalla valmistettuja:

PARRUJA, VASOJA, PIHO-
JA ja HIRSIÄ* sekä LANK-
KUJA ja LAUTOJA myyvät,
Kajaanissa

Nieminen & Kärnä.

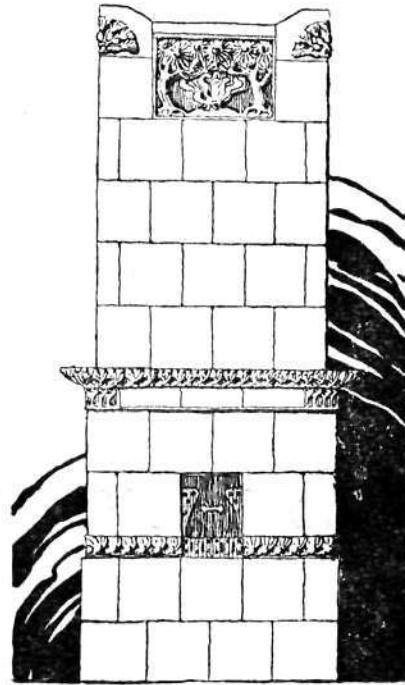
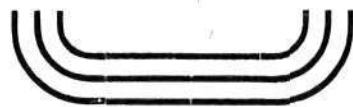

Keskinäinen

Henkivakuutusyhtiö

Suomi

Koko voitto jaetaan va-
kuttetuille. Suurin ko-
timainen henkivakuu-
..... tusyhtiö .....

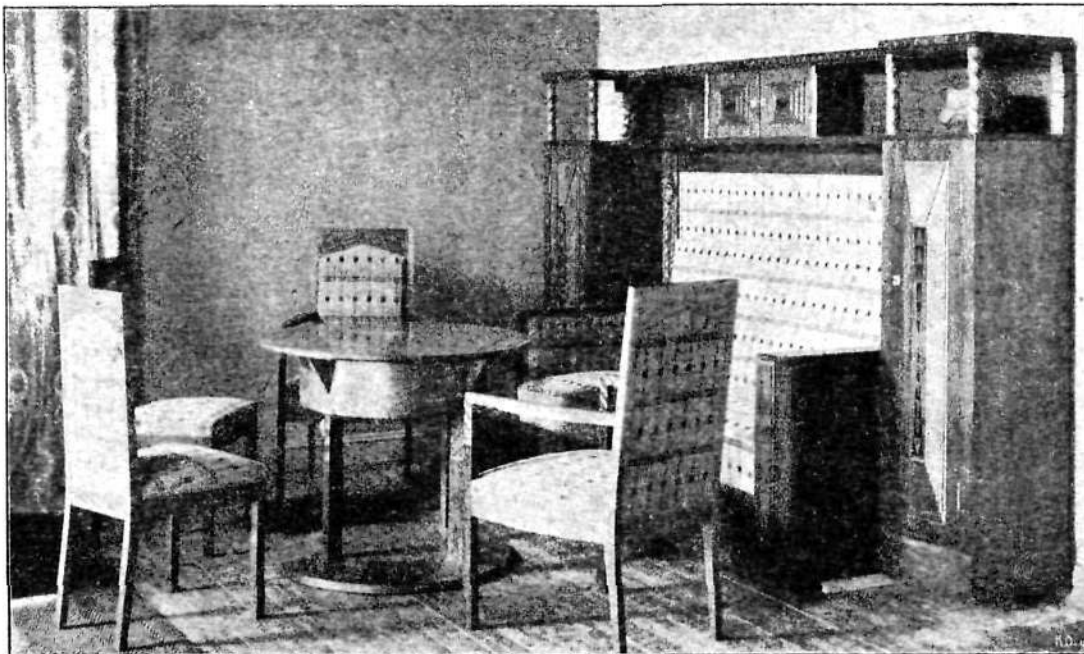
Turun Kaakeli- Tehdas

myy halvimmalla aivan
uusmallisia kotimaisten
arkkitehtien piirustusten
mukaan valmistettuja uu-
nia sekä saleja että ruoka-
saleja ja jokapäiväishuo-
oo neita varten. oo

Näyttelyvarasto
Helsingissä,

Iso Roobertinkatu 25.

N. BOMANIN

HÖYRYPUUSEPÄN- LIIKE .: TURUSSA

NÄYTTELY-
VARASTOJA:

HELSINGISSÄ .: TURUSSA
Mikonkatu 4 .. Linnankatu 47

Valmistaa täydellisiä si-
sustuksia

niinhyvin hotelleihin, pank-
keihin kuin yksityisasuntoi-
hin ja yksityishuoneisiin.

Aistikas työ, suora koh-
telu, tarkat hinnat.

John Ericsson
Atelieri
Tehdas ja huonekaluvarasto
Hallituskatu 14

S. Wuorio
 Maalarinliike ja
 Tapettikauppa.
 Aleksanterinkatu 9. Helsinki.

Häkli Lallukka ja Kumpp.

Omistaja Juhon Lallukka.

Tukkukauppa Wiipurissa
 suosittaa muitten tavarainsa ohella
todellisesti hyvää

Teetä,

jota on saatavana kaikissa hyvin
 varustetuissa kauppapuodeissa.

Jokainen käärye on varustettu vieressä olevalla leimalla
 ja tavaramerkillä selta sisältää tultimustodistuksen...
 Huomautamme, että meidän teekääryeemme
 ovat täysipainoisia

Tampereen
Rakennuskonttori

myy halvimmalla

Kalkkia, sammutettua ja sammuttamatonta.

Sementtiä, Lomma, Danmark ja Quinstorp.

Tulenkestäviä tiiliä ja savea.

Ikkunalasia, Tapettia, pingopaperia ja pahvia.

Maalitarpeita ja Värnissoja.

Rakennustarpeita ja Työkaluja.

Konetarpeita ja Öljyä.

Rautatiekiskoja ja I-rautoja.

Björneborgs Mekaniska Verkstad W. Rosenlew & Co

Pääkonttori ja Konepajat Porissa

Sähköosoite **WERKSTADEN** Pori.

Telefooni 79.

Asiainkonttori

Helsingissä

Yrjönkatu N:o 7

Sähkö-osoite: **TERMO** Helsinki. Telefooni 25 90

Osasto I Höyrylaivoja, Höyrykoneita, Sahalaituskoneita y. m. mekaaniseen alaan kuuluvia töitä ja laitoksia.

Osasto II Kaikenlaisia terveysteknillisiä laitoksia, kuten Lämmitys- ja Ilmanvaihtolaitoksia, Höyrykeittiöitä, Kiuaslaitoksia, Desinfisioimislaitteita Vesijohtoja, Viemärijohtoja, Konepesulaitoksia y. m.

Osasto III Kaikenlaisia Rakennus- ja Kauppavalutavaroita.

Eri osastot ovat taitavan teknillisen johdon alaisia ja kun meillä on suuri, ajanmukainen valimo sekä ensi luokkainen konepaja ja täydelliset työkonet, voimme itse omassa konepajassamme valmistaa suurimman osan niistä tarpeista, mitä tarvitaan laajimpiinkin laitoksiin, jonka johdosta me suositamme itseämme suorittamaan kaikkia yllämainittuun erikoisalaan kuuluvia töitä. **Suunnitelmia ja Kustannusarvioita ilmaiseksi pyynnöstä.**

Helsingin Rakennusainekauppa
Osakeyhtiö. Itä Heikinkatu 3.
Haaraliike Sörnäisissä Hameenkatu 2.

Rakennusaineita, Rautatavaraa,
Därejä ja Öljyä, Talouskaluja.
Pyytäkää hintailmoituksiamme!